

COVID-19 Salgının
Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri
ve
Politika Alternatiflerinin
Makroekonomik Genel Denge Analizi

EBRU VOYVODA (ODTÜ) & A. ERİNÇ YELDAN (BİLKENT ÜNİVERSİTESİ)

BİLİM AKADEMİSİ COVID-19 MODELLEME ÇALIŞTAYI

22 HAZİRAN 2020

COVID-19 Salgının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri...

Covid-19 pandemisi

- *Sağlık şoku + sağlık sistemleri şoku + salgın karşısında alınan önlemlerin yansımaları...*
- *Ekonomide talep, arz ve finansal şoklarının eş anlı oluşmasına dayalı, çok boyutlu sistemik bir kriz...*
- Çok boyutlu ve disiplinlerarası yaklaşım....

COVID-19 Salgının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri...

Bu çalışma,

- Covid -19 salgınının ve salgına karşı alınan önlemlerin Türkiye ekonomisi üzerine beklenen “ilk anlık” (*upon impact*) etkileri...
- Bu etkilere karşı geliştirilebilecek olası **kamu politika alternatiflerini** bir makroekonomik genel denge model tasarımı çerçevesinde analizi...
- Krizin gelir dağılımında hem fonksiyonel, hem bölgesel, hem de cinsiyet bazında derin eşitsizliklerin var olduğu; kamusal hizmetlere erişimin ticarileştirildiği; ve dolayısıyla, gelir eşitsizliğine bağlı olarak yoksulluğun sosyal dışlanma ile birlikte yaşanmakta olduğu bir ortamda gerçekleşmesi...
- **Covid-19 salgını ve politikalar karşısında doğrudan ve ciddi etkilenecek geniş toplumsal kesimlere etkileri... ***

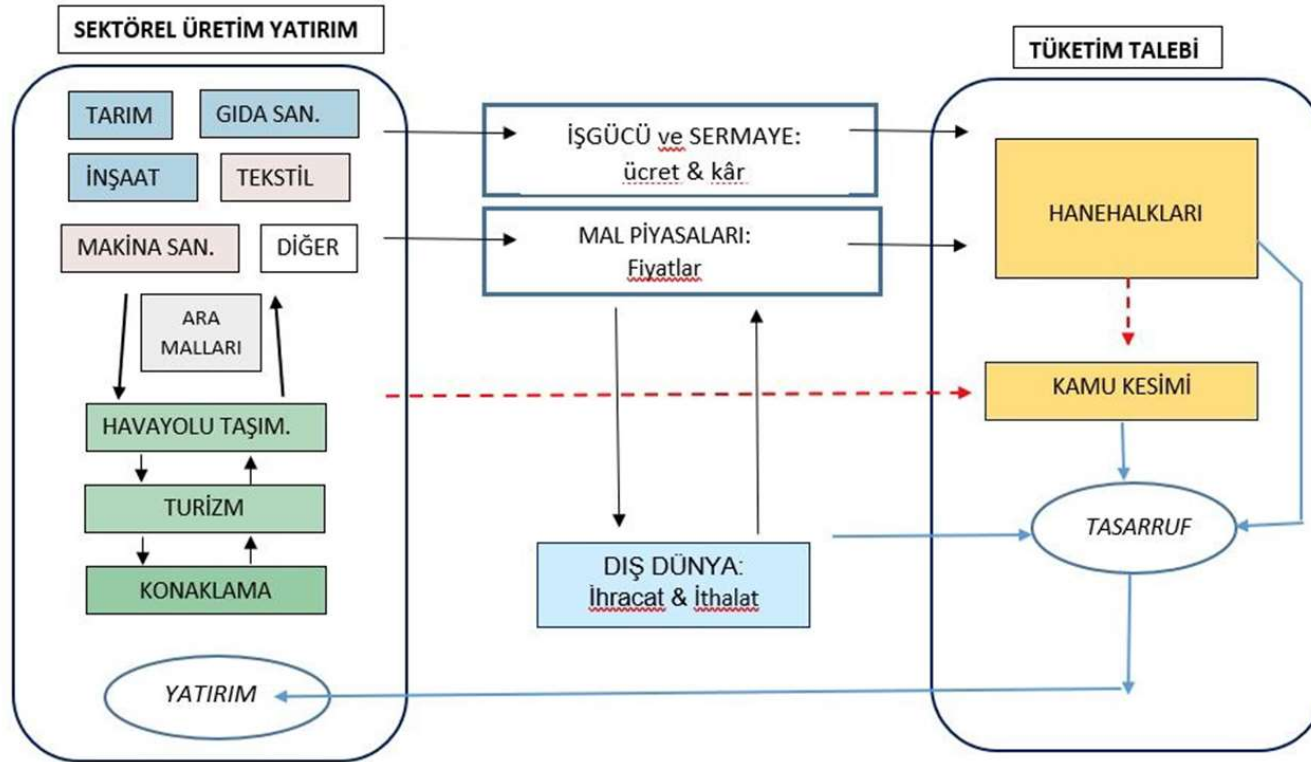
COVID-19 Salgının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri...

Makroekonomik genel denge modeli:

Türkiye ekonomisi için 2019 verilerine dayalı,

- 24 üretici sektör,
 - sektörler-arası üretim ve girdi/çıktı ilişkileri,
 - 2 farklı işgücü (formel ve güvencesiz / enformel),
 - emek gelirleri ile sermaye gelirlerinden beslenen iki hanehalkı,
 - kamu kesimi, dış ticaret ve borçlanma ilişkileri...
-
- Türkiye ekonomisinde sektörel üretim, istihdam, ücret ve sermaye gelirleri, milli gelir büyüklükleri ve dış ticaret dengeleri üzerine yaratmakta olduğu etkiler
 - **Bu etkiler karşısında alternatif politikalar?**

Makroekonomik genel denge modeli

COVID-19 Salgının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri...

- **Modelde efektif talep vurgusu – yapısalcı yaklaşım**
 - “Kısıtlanan” **hava yolu taşımacılığı, konaklama ve yiyecek hizmetleri** ve **turizm** sektörlerinde ilk talep şokunun (özel tüketim ve ihracat) neden olduğu yaklaşık % 60 düzeyinde daralma,
 - Kısıtlama önlemlerinden göreceli olarak daha az etkilenmesi beklenen sektörler –**tekstil ve giyim, petrol ürünleri, makine ve beyaz eşya sanayii, otomobil – motorlu kara taşıtları, perakende ticaret** ve **kara taşımacılığı** sektörlerinde **özel tüketim ve ihracat talebinde** yaklaşık % 25 düzeyinde daralma,
 - Salgınla mücadele boyunca sağlık hizmetlerine olan talepte %20 civarında artış,
 - “Kısıtlı” sektörlerdeki talep düşüklüğüne bağlı olarak formel işgücünün *reel* ücretlerinde ilk-etkilere bağlı olarak % 20 civarında gerileme.

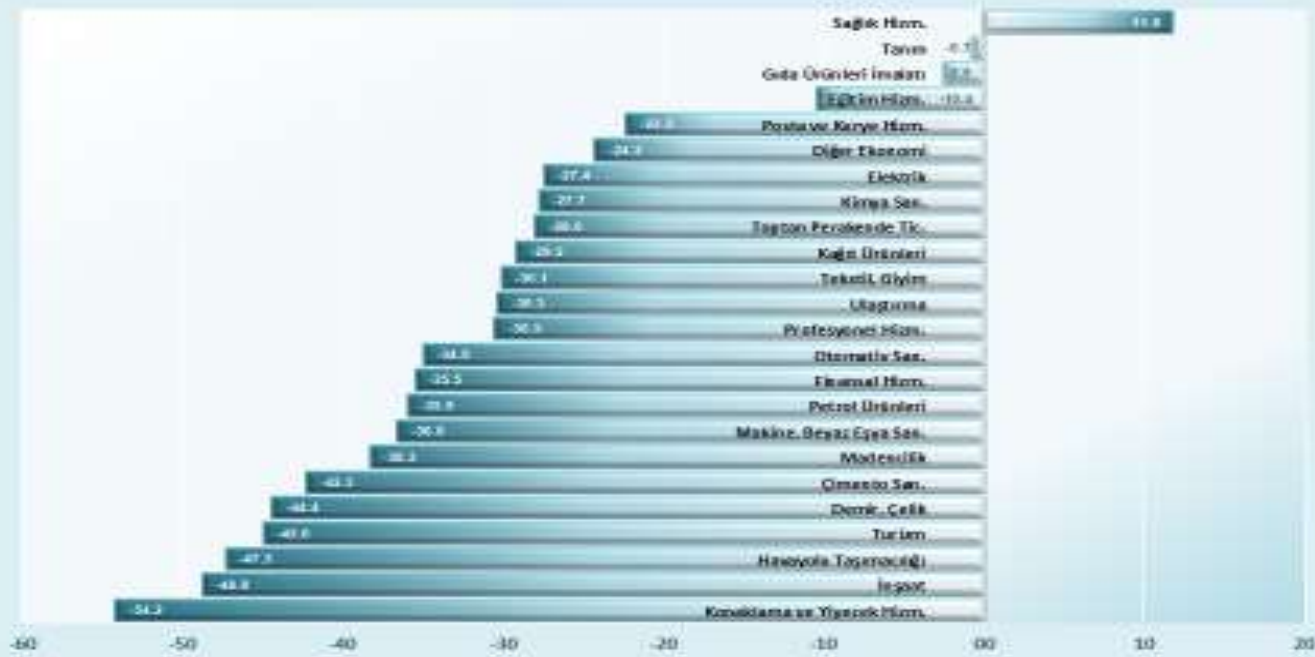
COVID-19 Salgının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri...

- **Covid-19 şoku karşısında “ilk anlık” ekonomik etkilerin yıllıklandırılmış sonuçları,**
 - yurtiçi hasılda (GSYH) %26,7’lik daralma,
 - hanehalkı özel kullanabilir gelirinde %26.5 gerileme,
 - toplam özel tüketim harcama talebinde %23’lük düşüş,
 - yatırım harcamalarında %66.7 düzeyinde daralma,
 - toplam istihdamın (2019 sonuna görece) %22,8 azalarak, 28,2 milyondan 21,8 milyona gerilemesi,
 - işsizlik oranının ise 2019 ortalaması olan %14.2’den %33.7’e yükselmesi,
 - bütçe açığının milli gelire oranı %12’ye kadar büyüyebileceği...

Reel Üretim Kayıpları (2019 Düzeyine Göre, %)

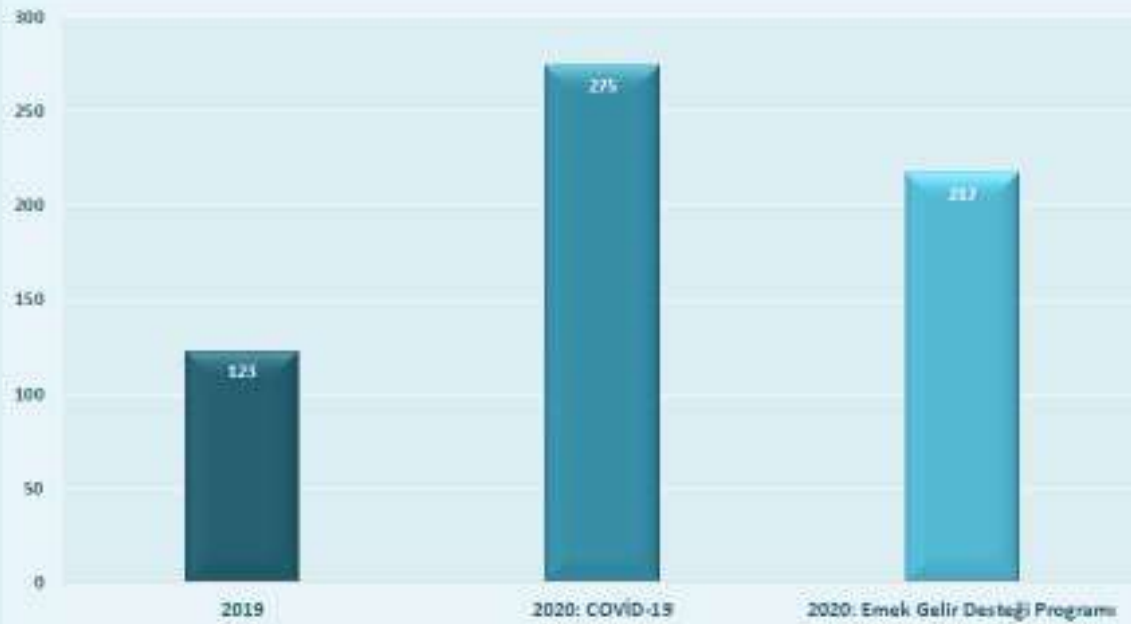
Sektörel İstihdam Kayıpları (2019 Düzeyine Göre, %)

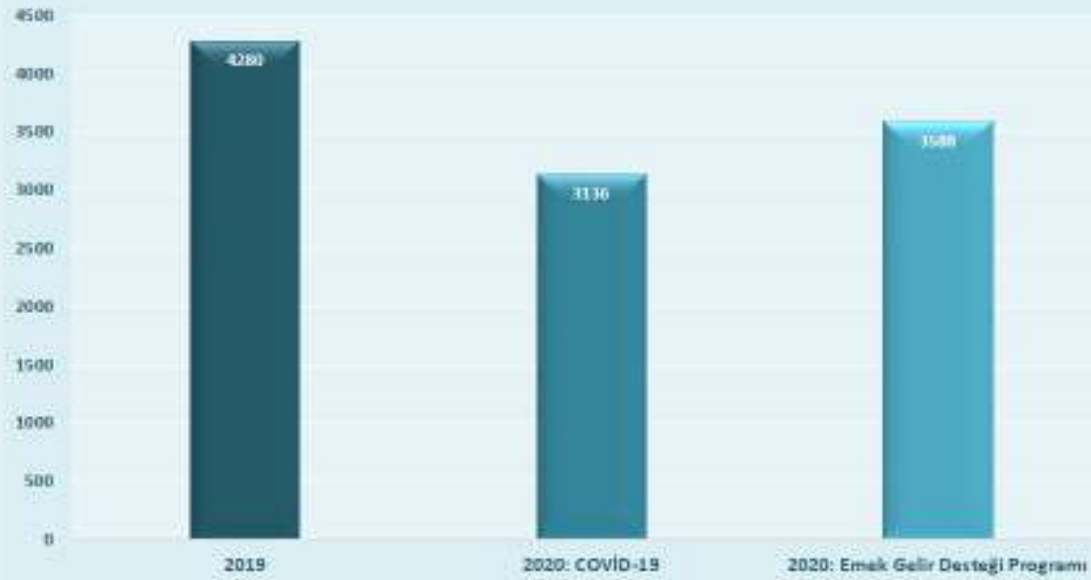
Covid-19 Salgınının Ekonomik Etkilerine Karşı Alternatif Politikalar?

- 2020 itibariyle Türkiye'nin krize karşı uygulayabileceği politika önlemlerinde kısıtlar...
- **krizden doğrudan etkilenen ve temel gereksinimlerini karşılamaktan yoksun toplumsal kesimlerin önceliklendirilmesi...**
- **Emek gelir desteği paketi:**
 - ücretlilerin formal kesim ortalama ücretinin %50'sine tekabül edecek sürekli bir gelir transferi ile desteklenmesi;
 - küçük ve orta boy şirketlerin ve kendi hesabına çalışan kesimin desteklenmesi; ve
 - kamunun tüketim harcamalarının %20 düzeyinde arttırılması.
- paketinin mali yükü 2019 sabit fiyatlarıyla 123.5 milyar TL düzeyinde; ve 2019 milli gelirin %2.9'u.

Covid-19 Salgını ve Emek Gelir Desteği Politikası: Bütçe Açığı (Milyar TL, Sabit 2019 Fiy.)

Covid-19 Salgını ve Emek Gelir Desteği Politikası: GSYH (Milyar TL, Sabit 2019 Fiy.)

Covid-19 Salgınının Ekonomik Etkilerine Karşı Alternatif Politikalar?

EGD paketinin uygulanması neticesinde;

- hanehalkları ücret geliri kayıplarının yüzde 85'inin telafisi,
- GSYİH'de salgınının yaratması muhtemel düzeye göre %60'lık bir kazanım,
- işsizlik oranında %30'dan %17'ye düşüş,
- bütçe açığının GSYİH'e oranı ise %12 yerine %6 civarında tutulabilir...

Covid-19 Salgınının Ekonomik Etkilerine Karşı Alternatif Politikalar?

Sonuç yerine:

- çok boyutlu krizle mücadelede istihdamı korumak yoluyla gelirleri ve toplam talebi korumak;
- başta sağlık hizmetlerine ulaşım ve eğitim olmak üzere kamu hizmetlerine erişimi korumak;
- üretim faaliyetlerinin düzenli işlemlerini sağlamak üzere yatırım, ara malı, teknik hizmet olanaklarını sürdürülebilmek;
- ve tüm bu politikaların sürdürülebilmesi için **gerekli önceliklendirmeyi** yapabilmek önemli görünüyor.

COVID-19 MODELLEME?

- **Dinamik yapısal modelleme..**
- **Dinamik politika tasarımı: epidemiyolojik çarpan, iktisadi çarpan?**
- **Arz yönlü işgücü etkileri?**
- **Gelir dağılımı etkileri?**
- **Sektörel dinamik “işletilemezlik” analizleri...**